

Heslo ve Slovníku českých filosofů

Ladislav Hejdánek

◆ článek, česky, vznik: 28. 4. 2020 ◆ poznámka: datum vzniku = datum poslední editace

◆ web

◆ article, Czech, origin: 28. 4. 2020 ◆ web

[heslo převzaté z webových stránek [Slovníku českých filosofů](#)]

Ladislav Hejdánek

* 10. 5. 1927 Praha

† 28. 4. 2020 Praha

Po maturitě na reálném gymnáziu vstupoval na vysokou školu s vyhraněným zájmem o matematickou (symbolickou) logiku, a proto se přihlásil ke studiu matematiky na PŘF UK, kde si jako vedlejší obor zapsal filozofii přírodních věd. Zároveň však navštěvoval přednášky na FF. Po roce zkušeností s oběma fakultami se rozhodl pro přestup, ale nadále si zapisoval přednášky z matematiky. Na prosemináři docenta J. Patočky, kde se četly Husserlovy *Logische Untersuchungen* (za celý semestr několik stránek), se definitivně rozhodl pro filozofickou (a nikoli matematickou) logiku, a tedy pro filozofii. Patočka, který byl jediný, u koho se po válce adepti filozofie mohli naučit něčemu na současné úrovni, ho hned v prvním semestru přizval do svého soukromého „bytového“ semináře, kde se četla útlá Heideggerova kniha *Vom Wesen der Wahrheit*. Patočkův vliv však nešel tak daleko, aby se stal fenomenologem. Stále více se mu ukazovala zejména česká tradice tzv. kritického realismu jako spíše nosná, aby mohly pokusy o její reformu mít dobrou perspektivu. Jediným na FF zbylým představitelem této linie byl J. B. Kozák, který však tehdy nesledoval žádné badatelské zájmy (teprve ke konci života napsal spolu se svou druhou manželkou V. Miškovskou velký spis o kontextualismu, jenž stále čeká na vydání). Kozákovi předložil dizertaci *Pojetí pravdy* a některé jeho ontologické předpoklady. Ačkoliv tato práce jeví nezralost a dobovou podmíněnost, jsou v ní všechna hlavní filozofická témata, jimiž se H. zabývá po celý život: pravda, reflexe, subjekt, nepředmětnost. Změna politického a kulturního klimatu po únorovém převratu způsobila, že měl (jako mnoho jiných) nejen znemožněnu normální akademickou cestu, ale velmi ztíženu i každou intelektuální práci v zaměstnání. Teprve od poloviny 60. let mohl začít občas publikovat (převážně v literárních časopisech). Od července 1968 byl přijat (jako jeden ze dvou nemarxistů) do FÚ ČSAV, odkud však byl počátkem r. 1971 (spolu s většinou marxistů) vyloučen. Pak se v horší verzi zopakovala situace z doby po dostudování: pracoval jako hlídač, topič, skladník. Neoficiálním filozofickým aktivitám se dostalo významné vzpruhy, když Charta 77 ukázala mj. možnost vyvzdorovat si některé zprvu nepředstavitelné činnosti, v H. případě soukromý pravidelný filozofický seminář s častou účastí zahraničních filozofů (do té doby mohlo jít jen o opatrnou práci v tajených kroužcích). Teprve po listopadu 1989 byla narychlo dokončena H. habilitace na Komenského TF (v době, kdy do UK byly inkorporovány všechny tři bohoslovecké fakulty), a tak se mohl řádně ujmout funkce

učitele jak na TF, tak na FF, kde také v r. 1992 proběhlo jeho profesorské řízení. Od podzimu 1996 působí pouze na katedře filozofie ETF.

Ve zpětném pohledu ohnisko a primární inspiraci veškeré své myšlenkové práce vidí v promýšlení v evropské tradici dosud spíše jen okrajově, nebo dokonce „per nefas“ přežívajícího pojetí pravdy, které má neřecký původ, ale trvale enzymaticky a katalyticky působilo na rozpad tradičně metafyzického a později pozitivistického (a vůbec vědeckého) chápání pravdy a jejího místa v poznání a vědě. Vzhledem k tomu, že životní okolnosti H. nejen neumožňovaly plné pracovní soustředění na tuto tematiku, ale ani ho k němu nenutily, měl svobodu jít svou vlastní cestou bez ohledu na normy a kritéria běžně platná. Stačilo mu jen její promýšlení, o jehož stavu občas podle svého uvážení informoval velmi omezený okruh zájemců. Brzy se mu jako téma základní důležitosti začala jevit tzv. předmětnost myšlení, spjatá s řeckým vynálezem pojmů a pojmovosti, a s tím i možnost stejně přesného a přísného myšlení pracujícího s „nepředmětnými“ konotacemi nejen na zapřenou, ale legitimně a metodicky (tedy nikoli v nějakém návratu k pouhé narativitě nebo dokonce k mýtu). Na novém způsobu myšlení je však nutno pracovat dlouhodobě a cílevědomě; odtud nutnost poukazovat i veřejně (esejisticky a populárnější formou) na „navazovací body“ již v dosavadním evropském mimo-vědeckém stylu myšlení, na nichž má rozhodující zásluhu křesťanství a jím zprostředkovaná a vždy znovu reinterpretovaná předpojmová tradice starožidovská.

Bibliografie:

- Ontologie a pojem praxe, 1964;
- Filosofie a víra, 1970, SI 1985, tiskem 1990;
- Dopisy příteli I–III, SI 1978–79, 1980, it. Bologna 1979, sv. IV SI 1986;
- Život a slovo, SI 1985;
- Nepředmětnost v myšlení a ve skutečnosti, SI 1985;
- Filosofie a theologie, SI 1985;
- Wahrheit und Widerstand. Prager Briefe, München 1988;
- Nepředmětnost v myšlení a ve skutečnosti, 1997;
- Setkání a odstup, 2010;
- Úvod do filosofování, 2012;
- O umění, 2014.

Sborníky:

- Masaryk – filosof a dnešek, Vzpomínka a výzva. Sb. k 50. výročí smrti T. G. Masaryka, SI 1987;
- J. L. Hromádka a filosofie, Nepřeslechnutelná výzva, 1990.

Časopisecké příspěvky:

- Člověk a dějiny, KŘR 1949;
- Pravda a dějiny. K 15. výročí smrti E. Rádla, KŘR 1957;
- Kozákovo pojetí pravdy, KŘR 1958;
- Filosofie člověka, Plamen 1963;
- Atheismus a otázky nové interpretace, KŘR 1966;
- Marxistická kritika dialektické teologie, Filozofia 1966;
- Pojetí pravdy v Útěse z filosofie, KŘR 1967;
- Víra a svět u J. L. Hromádky, KŘR 1968;
- Filosofie a dějiny v Rádlově myšlení, Tvář 1968;
- Filosofie a křesťanství, Víra a moderní svět, Tvář 1969;
- Svět řeči a řeč světa, FČ 1969;
- K otázce mýtu, Svazky pro dialog (SpD) 1979;
- K rozhovorům o Hromádkovi, SpD 1981;
- Filosofie a společnost. K filosofickému odkazu E. Rádla, SpD 1983;
- Básník a slovo, SI 1984, České studie 1990;
- J. L. Hromádka a filosofie, Reflexe 2/1989;
- Pravda a svoboda, KŘR 1990;
- Filosofie a společnost, Reflexe v politice, FČ 1990;
- Pojetí pravdy a jeho meontologické předpoklady, Reflexe 1/1990;
- Reflexe víry ve Starém zákoně, Reflexe 2/1990;
- Nepředmětná „entita“? Reflexe 1990;
- K otázce meontologické archeologie, Reflexe 3/1990;
- Víra jako „kosmický faktor“, Reflexe 3/1990;
- Lidská práva, budoucnost Evropy a jedna česká tradice, Reflexe 4/1990;

- Nicota a odpovědnost. Problém „negativního platonismu“ v Patočkově filosofii, FČ 1991;
- Filosof a politická odpovědnost, ČM 1991;
- Filosofická antropologie, Úvod do filosofické antropologie, Protestant 1991;
- Patočkově kritické vidění Masaryka, Reflexe 1992;
- Demokracie a pravda, KŘR 1992;
- Bonhoefferův program nenáboženské interpretace, Souvislosti 1992;
- Národy bez ideologií, Česká metanoia 1993;
- Filosofie a nacionalismus, Universita a problémy humanisace, Reflexe 1993;
- Pravidla hry a mravní normy, KŘR 1994;
- Dialog – otevřenost k pravdě, Česká metanoia 1994;
- Svět divadla a znamení časů, Genetické myšlenky, Listy 1994;
- Nepředmětnost ve skutečnosti a v myšlení, Vesmír 1994;
- Filosofie a kritičnost, Kritický sborník 1995;
- Nepředmětnost a teologie, Teologické listy 1995;
- Dvojí filosofický odchod: Milan Machovec a Karel Kosík, Reflexe 24/2003.

Literatura:

- J. Hoblík: Milovník moudrosti, Studentské listy 1990;
- KJK, 1991;
- SZA, 1991;
- Logos a svět. Sb. k sedmdesátinám L. H. a J. S. Trojana, ed. M. Balabán, 1997;
- T. Hejduk: Realismus L. H., V. Tollar: Panpsychistické motivy ve filosofii L. H., in Hledání české filosofie, eds. E. Kohák, J. Trnka, 2012;
- Nepředmětné výzvy české filosofie: k myšlení L. H., ed. M. Šimsa, 2013;
- A. Prázný: L. H., 90 let filozofa, Lidové noviny, 6. 5. 2017;
- I. Landa, Ohlédnutí za filosofickým dílem L. H. FČ 3/2020;
- M. Šimsa, Za L. H., FČ 3/2020.